

Raadscommissie Bestuur en Veiligheid
Gemeente Rotterdam
t.a.v. Mw. E. Kuijper, voorzitter
Stadhuis
Coolsingel
Rotterdam

Rotterdam, 21 januari 2004

Geachte mevrouw de voorzitter,

Hierbij stuur ik u de notitie 'De 's-Gravendijkwal heeft er genoeg van, of: zonder strategisch overlastbeleid geen goede oplossing mogelijk voor 's-Gravendijkwal ' die de Bewonersorganisatie 's-Gravendijkwal heeft opgesteld ter voorbereiding op de vergadering van de Raadscommissie Bestuur en Veiligheid van 29 januari aanstaande, waarbij onze organisatie uw commissie zal informeren omtrent ons standpunt inzake de zogenaamde 'spuitbus' en in meer algemene zin omtrent de zorgwekkende ontwikkelingen op de 's-Gravendijkwal.

De zogenaamde 'bolletjeskaart' die u tijdens de vergadering van 15 januari j.l. reeds heeft verspreid, wordt nog verder geactualiseerd en op details gecontroleerd. Wij zullen de meest recente kaart gaarne uitreiken op 29 januari.

Wij danken u bij voorbaat voor het verspreiden van onze notitie en voor de geboden gelegenheid om onze standpunten kenbaar te maken.

Hoogachtend,
Namens de Bewonersorganisatie 's-Gravendijkwal,

Jeanne Hogenboom

Bewonersorganisatie 's-Gravendijkwal
Postadres: 's-Gravendijkwal 49b
3021 ED Rotterdam
Contactpersoon: A. Besselse
Email adres: albertbesselse@xs4all.nl

De 's-Gravendijkwal heeft er genoeg van, of : zonder strategisch overlastbeleid geen goede oplossing mogelijk voor 's-Gravendijkwal

Notitie voor de Raadscommissie 'Bestuur en Veiligheid' van Rotterdam, opgesteld door de Bewonersorganisatie 's-Gravendijkwal, januari 2004.

0. Inleiding

Deze notitie werd mondeling samengevat tijdens de een informatieavond 14 januari 2004 in het Nederlands Architectuurinstituut en zal opnieuw door de bewonersorganisatie worden toegelicht tijdens de zitting van de Raadscommissie 'Bestuur en Veiligheid' van 29 januari 2004. De notitie is aan de raadscommissie gezonden op 21 januari 2004.

De bijbehorende 'bolletjeskaart' is in eerste versie verspreid tijdens genoemde informatieavond en tijdens de raadscommissievergadering van 15 januari 2004. Tijdens de vergadering van 29 januari wordt een zo actueel mogelijke bolletjeskaart opnieuw uitgereikt aan de leden van de raadscommissie 'Bestuur en Veiligheid'.

In deze notitie komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Er is geen samenhangend beleid t.a.v. de drugsopvang, er zijn alleen incidentele maatregelen.
2. Bij gebrek aan samenhangend beleid zullen nooit goede oplossingen worden bereikt.
3. Hoe zou het beter kunnen ?

Hier zij nog eens benadrukt, dat de 's-Gravendijkwal:

- een centrale ader van de Rotterdamse binnenstad is, die aan veel bezoekers van buitenaf een eerste indruk van de stad geeft;
- de straat de grens is van de deelgemeente Delfshaven en 'deelgemeente' Centrum;
- door de bewoners evenwel als 1 geheel wordt ervaren, en dat;
- de belasting van de straat met probleemgroepen van de stadsbevolking (zie uitgereikte 'bolletjeskaart', januari 2004) haar uiterste grens bereikt heeft.

1. Er is geen strategisch overlastbeleid

1a Er is geen beleid

In belangrijke strategische visies die openbaar worden gemaakt vanuit het stadsbestuur of besturen van deelgemeenten, wordt nooit over daklozen- en drugsopvang of overlast gesproken. Er bestaan alleen ronkende teksten over vitaliteit en attractiviteit van de stad (bijv. Binnenstadsplan Rotterdam); mobiliteit- en uitgaansfuncties en/of dynamisch winkel- en woongebied (bijv. Masterplan Rotterdam Centraal). Dat zwervers/daklozen/hoeren/junks deel uitmaken van de grootstedelijke realiteit wordt niet genoemd.

Dus het probleem bestaat niet totdat het ongenoegen en de overlast te groot wordt en dan worden er ineens ongecoördineerde maatregelen genomen (zoals sluiting van Perron 0 of belofte van sluiting Keileweg zonder dat er een alternatief voorhanden is).

Omdat de strategische visie niet duidelijk is, kunnen betrokkenen er ook niets van vinden. Het democratisch debat met betrokkenen over dit belangrijke thema ontbreekt. Er zijn twee mogelijke verklaringen:

- het gemeentebestuur heeft geen visie en bedrijft incidentenpolitiek omdat het bestuur niet anders kan (muddling through) of
- het gemeentebestuur heeft wel een visie maar legt die niet officieel vast omdat men bang is voor het debat.

Wat ook de oorzaak is: dit is ondemocratisch en bestuurlijk incorrect handelen.

1b Er worden geen keuzes gemaakt en evenmin prioriteiten gesteld

In het Binnenstadsplan Rotterdam 2000-2010 wordt benadrukt dat het zeer belangrijk is om meer koopkracht aan onze stad te binden door een aanbod van duurdere woningen te vergroten¹. En: "De aantrekkelijkheid van het OW moet vergroot worden; de leefbaarheid en attractiviteit van het woonmilieu moet verbeterd worden."² Er moet gestreefd worden naar het toevoegen van woningen die qua prijs en kwaliteit boven het bestaande uitstijgen; meer koopwoningen. Zowel de wijk Oude Westen als deelgemeente Delfshaven behoren tot de meest dichtbebouwde en -bevolkte stadsdelen van Rotterdam, met relatief veel sociale huurwoningen³. Dat zou betekenen dat juist hier meer duurdere koopwoningen nodig zijn.

De 's-Gravendijkwal zit de laatste jaren in de lift; er wordt zichtbaar geïnvesteerd in woningverbetering en het aantal jonge gezinnen met kinderen neemt toe. Mensen die er al lang wonen nemen een duidelijke verbetering in het leefmilieu waar, al blijven er nog te veel incidenten van woning- en auto-inbraak.

Het beleid van het Gemeentebestuur zou erop gericht moeten zijn om - conform hun eigen strategische Masterplan - deze ontwikkeling te versterken. De plannen voor plaatsing van een mobiele gebruikersruimte, ofwel Spuitbus, zijn echter een ernstige bedreiging voor de ontwikkeling van de 's-Gravendijkwal. Het enige argument dat wordt genoemd voor de vestigingsplaats 's-Gravendijkwal, is de makkelijke bereikbaarheid. En zelfs daarbij wordt niet aangegeven voor wie die gemakkelijke bereikbaarheid geldt. De gebruikers? De politie? De ambulance?

Ook is niet duidelijk waarom het argument waarmee ons stadsbestuur de landelijke discussie ingaat: "we hebben genoeg problemen - meer kunnen we niet aan", voor onze straat geen geldig argument zou zijn. De bewoners vinden dat de belasting van de 's-Gravendijkwal beslist genoeg is.

Dat betreft vanzelfsprekend niet alleen belasting door daklozen- en drugsproblemen, of door sekshuizen, maar ook belasting door verkeer en daarmee vervuiling. De 's-Gravendijkwal is immers de drukste binnenstedse verkeersader van Nederland en gemeten vervuiling door uitlaatgassen is bijzonder hoog! In dat licht overwegen bewoners in een later stadium een verzoek tot ondertunneling in te dienen bij het stadsbestuur.

¹ Blz. 14

² Blz. 62

³ Blz. 63

1c Er is wel schijnbeleid (windowdressing/successtatistieken)

Het nieuwe college heeft door het instellen van een wethouderschap Veiligheid aangegeven dit onderwerp tot een belangrijk aandachtspunt te maken. Ook uit het optreden van Burgemeester Opstelten blijkt duidelijk dat dit college echt probeert de veiligheid en leefbaarheid te verbeteren. Op sommige punten lijken positieve resultaten te worden geboekt en dat is een prima zaak. Toch vindt de bewonersorganisatie dat met name de overlastdossiers niet goed worden aangestuurd.

Een voorbeeld:

In september 2002 verscheen het rapport "Veiligheid Oude Westen". Dit is beleidsmatig een zwak rapport, want het is vooral een beschrijving van een toenemend onveiligheidsgevoel en naar aanleiding daarvan een opsomming van maatregelen ter bestrijding. Wie nu precies welke taak en welke verantwoordelijkheid heeft en welk niveau van veiligheid moet worden nagestreefd, wordt niet duidelijk. Dit rapport wordt als belangrijk instrument genoemd om het OW meer leefbaar en veilig te maken, maar het is een wassen neus. Er is bij uitkomen van het rapport veel fundamentele kritiek geleverd, maar het concept is nog niet herschreven. Dit lijkt ons een geval van 'windowdressing'.

Nu worden de bewoners van de 's-Gravendijkwal plotseling geconfronteerd met een ingrijpende maatregel, de spuitbus, in het plangebied, zonder dat daarvoor een basis te vinden is in enig openbaar rapport. Op herhaalde verzoeken om tekstuele informatie die de komst van de spuitbus onderbouwt, kwamen geen reacties. De voorgestelde oplossing voor het probleem dat gevormd wordt door de bedoelde groep drugsverslaafden, wordt overigens buiten het gemeentebestuur nergens gedeeld, zo is ons gebleken.⁴

Ook is het zo dat ten aanzien van het prostitutievraagstuk de 's-Gravendijkwal nog steeds als vestigingsgebied wordt genoemd. Dit staat nergens officieel. Maar ook hier is de afwezigheid van een Beleidsplan Keileweg - dat reeds lange tijd door het gemeentebestuur is toegezegd en regelmatig uitgesteld - een dubieuze zaak. De bewonersorganisatie vreest ook hier slachtoffer te zullen worden van ondemocratische processen.⁵

1d Er zijn wel willekeurige en incidentele maatregelen

Het stadsbestuur wekt de indruk dat er een officieel plan is, maar dat is er niet: er zijn alleen maatregelen en projecten.

Het effect van uiteenlopende maatregelen door verschillende afdelingen/diensten wordt niet in samenhang gezien. Enkele voorbeelden:

- wel een samscholingsverbod op de Mathenesserlaan maar niet op de 's-Gravendijkwal ?
- wel camera's op de West Kruiskade en Saftlevenstraat maar niet op de 's-Gravendijkwal ?
- wel de binnenstad en CS junkvrij maken maar niet de 's-Gravendijkwal schoonvegen ?

⁴ Ons bereikten mondelinge mededelingen in dit kader van organisaties als: psychiatrische instelling, opvanghuis, wijkagent, verslaafdenorganisatie. Allen waren het er over eens dat de spuitbus geen oplossing biedt voor de doelgroep en menigeen ziet op de drukke verkeersroute 's-Gravendijkwal levensgevaarlijke situaties ontstaan, maar opvallend: niemand mocht formeel reageren.

⁵ Er wordt zelfs 'gedreigd' met concentratie van sekshuizen, waarbij de 's-Gravendijkwal niet uitgesloten wordt (brief wethouder Pastors, januari 2004).

De bewoners van de 's-Gravendijkwal vragen zich in alle ernst af, of er is nagedacht over de betekenis van deze maatregelen voor onze straat. Heeft het gemeentebestuur een idee over de "opnamecapaciteit" van de 's-Gravendijkwal ? En - opnieuw - is de 's-Gravendijkwal nog steeds kandidaat voor alternatieve vormen van prostitutie ? In welke mate wordt er gehandhaafd (bijvoorbeeld een belhuis zonder vergunning, kan dat ? Verlichting van sekshuizen, zijn daar geen beperkingen aan ?).

1e Rol van deelgemeenten

Van de hiervoor geschetste onduidelijkheden, lijken de stadsdeelvoorzitters gebruik te maken: de westzijde van de 's-Gravendijkwal behoort tot Delfshaven (voorzitter van de deelgemeente is Harreman) en de oostzijde tot Centrum (voorzitter van de Centrumraad is Bergman). Beide stadsdelen schuiven de problemen naar de rand van hun wijken en zien in onze straat een vrijplaats voor overlastgevendende voorzieningen. De door de bewonersorganisatie samengestelde en o.a. aan de raadscommissie verstrekte 'bolletjeskaart' (van januari 2004) maakt dit op schokkende wijze duidelijk.

2. Waarom is afwezigheid van strategisch beleid erg ?

Beleed maken (en wetten/ verordeningen/ regels) is het belangrijkste instrument van de overheid. Dat instrument wordt ten aanzien van het overlastbeleid van de 's-Gravendijkwal niet goed gebruikt en zo worden kansen en mogelijkheden gemist.

Een aantal aspecten springt eruit:

- Sub-optimale prioriteitstelling: het is niet duidelijk of de spuitbus de beste oplossing is. En een vraag die zich daarbij voordoet: waarom kon Perron 0 indertijd niet en kan een spuitbus anno 2004 wel als geschikte opvang worden gekenmerkt ?
- Door niet op een goede manier gebruik te maken van bestaande initiatieven (waarbij opnieuw te denken valt aan Perron 0; of de Pauluskerk) en bestaande voorzieningen af te schaffen zonder dat er alternatieven zijn worden bestaande mogelijkheden kapot gemaakt. Dit betekent dus minder oplossingsmogelijkheden in een tegelijkertijd grotere chaos.
- Door willekeurig - zonder overleg en zonder doordacht strategisch plan - incidentele maatregelen te nemen (drugspandje hier; prostitutiehuis daar; spuitbus hier; etc) ontstaat veel onrust en wantrouwen bij burgers. De bereidheid om constructief mee te werken neemt af en er ontstaat een grote antistemming. Ook dit vergroot bepaald niet de kans op goede oplossingen.

Het gemeentebestuur laadt de verdenking op zich dat ze zonder expliciet beleid (dat onvermijdelijk veel discussie op kan roepen en daarom voor het bestuur als bedreigend kan worden ervaren) ongemerkt bepaalde plekken in de stad als dumpplaats wil gebruiken.

Naast de koopgoot krijgt Rotterdam zo een afvalgoot. De ader, die voor velen de introductie tot de binnenstad is, wordt een riool. Dat is een negatieve reputatie waar 's-Gravendijkwal 'geen zin 'an heeft' en die het gebied wel eens jaren zou kunnen kosten om kwijt te raken. Dat wil de bewonersorganisatie voorkomen.

3. Hoe moet het wel ?

1. De basis voor het (deel)gemeentebeleid moet een integraal goed gefundeerd beleidsplan zijn, waarin alle overlastgevende voorzieningen een plaats krijgen. In dit geval is de vraagstelling: wat is het karakter en wat is de functie van de 's-Gravendijkwal ? Wat is de opnamecapaciteit ? Wat blijkt uit een grondige analyse van de bestaande situatie ? Welke alternatieven kunnen geboden worden. Enzovoorts. Alternatieven aanbieden etc.
En een uitgangspunt is: geen nieuwe overlastvoorzieningen op de 's-Gravendijkwal.
2. Constructief en tijdig overleg, gebaseerd op openheid, dient plaats te vinden met alle betrokken partners.
3. Het stadsbestuur zou de mogelijkheden moeten onderzoeken om bij nieuwe 'grote stads'-projecten (bouwprojecten) een 'overlastproject' te plaatsen. Dus als een aantrekkelijk stuk grond wordt uitgegeven, wordt met de projectontwikkelaar onderhandeld over de plaatsing van een overlastproject. Als daaraan wordt meegewerkt wordt de grond goedkoper. Zo worden de maatschappelijke kosten van overlast inzichtelijk en door iedereen gedragen (doordat er minder overheidsinkomsten zijn). De kosten worden dan niet afgewenteld op de toevallige bewoners van een toevallige straat. Ook kunnen gebruikers van de bouwprojecten zelf kiezen of ze goedkoper maar met overlast willen wonen/werken.
4. Bij plaatsing van een overlastgevende voorziening in een bestaande situatie, moet wisselgeld voorhanden zijn.

4. Oproep

De bewoners van de 's-Gravendijkwal hebben er genoeg van en verzoeken het stadsbestuur nadrukkelijk:

Verstoort het kwetsbare evenwicht niet ! De hoop en het toegenomen vertrouwen in onze straat als een leefbare straat in het hart van Rotterdam, moeten in stand blijven. Volg de richting die voor andere stadsdelen is ingeslagen: "vitaliteit door attractiviteit" (het motto van Binnenstadsplan 2010). Zorg dan voor een strategisch veiligheidsbeleidsplan dat verder gaat dan schoonvegen van het Centrum of Delfshaven en dat ... van de 's-Gravendijkwal geen 's-Gravendumpwal maakt.

Rotterdam, 21 januari 2004
Bewonersorganisatie 's-Gravendijkwal